

CONSIDERAȚII PRIVIND FIZIONOMIA ACORDULUI DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

Avocat Mihai CRĂCIUN

Student Oana CRĂCIUN, Universitatea Româno-Germană
din Sibiu, Facultatea de Drept

(Abstract)

The year 2014 is the year of a fundamental reformation of the romanian criminal system, a new criminal code and a new code of criminal procedure entering into force starting with the first of February this year. Among the institutions brought into force by the new criminal procedure code a newly one is the plea bargaining procedure named “agreement regarding the recognition of guilt”. The novelty of this procedure is of interest for any professional acting in the field of justice, the lack of any previous procedures of closing the case in a non judicial way making it a challenge for both lawyers and prosecutors, as well. The paper analyses the rules corresponding to this new procedure, after an initial introduction that explains the origins and evolution of the plea bargaining procedure in different law systems, considering both continental and non-continental countries around the world. It is also describing the romanian plea bargaining procedure into details exploring the few opinions expressed yet so far by the romanian authors regarding the matter.

Key words: *plea bargaining; guilt plea; comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité; romanian new criminal procedure code; romanian criminal trial; agreement between accusation and defence; non-judicial procedure*

Acordul de recunoaștere a vinovăției este una din noutățile în materia procedurii penale pe care legiuitorul român le-a introdus în legislația națională prin intermediul Legii 135/2010 privind Codul de Procedură Penală, sub forma unei proceduri speciale.

Din punct de vedere al topografiei legii, procedura specială privind acordul de recunoaștere a vinovăției este cuprinsă în Partea Specială a Codului de Procedură Penală, în Titlul IV intitulat “Proceduri Speciale”, reglementarea regăsindu-se la articolele 478-488.

Originile acestei proceduri sunt specifice dreptului anglo-saxon, american în special, însă date exacte cu privire la istoria apariției conceptului de acord prin care acuzarea și apărarea convin asupra modalității de stingere a raportului juridic penal de conflict sunt relativ inexistente. Cercetătorii care s-au aplecat asupra acestui subiect, mai ales în Statele Unite ale Americii, au constatat că, în ciuda unor considerente de natură jurisprudențială care afirmă o îndelungată tradiție a acestei proceduri, alte dovezi despre o atare “îndelungată tradiție” nu se relevă nici prin studierea dreptului pozitiv și nici prin studiul jurisprudenței¹⁰⁶. De altfel, din punct de vedere jurisprudențial, instanțele americane au fost foarte multă vreme în dezacord cu posibilitatea ca acuzatul să renunțe la garanțiile pe care un proces i le oferă și să accepte ca pedeapsa să îi fie stabilită de către acuzare.¹⁰⁷ Înainte de începutul secolului XX majoritatea proceselor penale din Statele Unite ale Americii se soluționau prin procedura, pe care o putem numi clasică, a juriilor în fața cărora acuzarea și apărarea își prezentau argumentele și care decideau în baza acestora cu privire la vinovăția sau nevinovăția acuzatului¹⁰⁸. Așa cum notează un autor american, până la începutul secolului al XIX-lea, această procedură a fost relativ necunoscută, atât în Statele Unite ale Americii cât și în Regatul Unit al Marii Britanii, ea apărând în peisajul juridic american cu o relativă lentoare, iar în cel englez și mai târziu¹⁰⁹, pozițiile și opiniile doctrinare dar și jurisprudențiale contrare fiind extrem de prezente chiar

¹⁰⁶ Albert Alschuler, “Plea Bargaining and Its History,” 79 *Columbia Law Review* 1 (1979), University of Chicago Law School, pag. 4

¹⁰⁷ *Idem* pag. 4

¹⁰⁸ Nancy Amoury Combs, *Copping a Plea to Genocide: The Plea Bargaining of International Crimes*, *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 151, No. 1 (Nov., 2002), p. 12

¹⁰⁹ John H. Langbein, *Shaping the Eighteenth-Century Criminal Trial: a view from the Ryder Sources*, 50 *University of Chicago Law Review*. 1, 121, 1983, pag. 54

și la nivelul anilor 1958 când Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite a fost foarte aproape de a declara această procedură ca ilegală¹¹⁰.

Începutul anilor 1970 a marcat un moment de schimbare profundă a opticii, când aceeași instanța supremă a stabilit prin decizia sa pronunțată în cazul *Brady contra Statelor Unite*, că instituția “pledoariei de vinovăție” (plea bargaining sau guilt plea) este una legală și că ea poate fi folosită în cadrul proceselor penale, în măsura în care recunoașterea este una voluntară și emană de la o persoană cu discernământ care este conștientă de implicațiile și consecințele recunoașterii.¹¹¹

Istoricii sistemului juridic american au concluzionat că necesitatea apariției acestui tip de procedură a avut ca fundament nevoia celor angrenați în procesele penale, fie ei avocați sau procurori, de a găsi metode prin care să evite procedurile greoaie ale cauzelor cu jurați¹¹². Acest fenomen s-a produs ca urmare a transformării sistemului juridic american într-unul de tip adversarial cu consecința directă a creșterii complexității cauzelor astfel că atât acuzarea cât și apărarea, alături de instanțe, au avut de gestionat situații tot mai complexe, sens în care s-au căutat metode de a spori celeritatea procedurilor specifice proceselor cu jurați, și, prin urmare, pe cale jurisprudențială s-a impus această procedură a încheierii unor acorduri prin care acuzarea și apărarea stingeau de o manieră rapidă cauzele înainte ca acestea să intre în circuitul clasic de soluționare¹¹³, al procedurilor cu jurați.

Așadar, această procedură nu este una care să își regăsească fundamentele în dreptul continental, acolo unde ideea încheierii unei tranzacții cu privire la acuzație și pedeapsă poate părea un “sacrilegiu” prin raportare la îndelungata tradiție a stabilirii vinovăției exclusiv pe calea unui proces care să ofere toate garanțiile procesuale necesare, procedură specifică sistemelor denumite “de tip inchizitorial” sau acelora de tip “mixt”, care aparțin familiei sistemelor de drept romano-germanic. Astfel, introducerea acestei proceduri în sistemele mai-sus amintite,

¹¹⁰ Albert Alschuler, *op. cit.*, pag. 5

¹¹¹ <http://www.casebriefs.com/blog/law/criminal-procedure/criminal-procedure-keyed-to-weinreb/plea-bargaining/brady-v-united-states>

¹¹² Albert Alschuler, *op. cit.*, pag. 23

¹¹³ Mirjan Damaska, *Evidentiary Barriers to Conviction and Two Models of Criminal Procedure: A comparative study*, 121, University of Pennsylvania Law Review 506, 577, 1973, p. 231

în care acordul de recunoaștere a vinovăției reprezintă o atenuare a principiului oficialității, a generat numeroase critici bazate în principal pe argumentul conform căruia „adevărul nu poate fi negociat”¹¹⁴.

Motivațiile de natură economică dar și cele privind durata desfășurării proceselor, alături de apariția în doctrina și teoria modernă a principiului “oportunității”, toate în considerarea faptului că Ministerul Public este titular al acțiunii penale iar prin noua reglementare procesual – penală legiuitorul român a renunțat la principiul oficialității procesului penal, s-au impus finalmente în fața argumentelor privind încălcarea prezumției de nevinovăție sau încălcarea dreptului la un proces echitabil astfel că această procedură a fost adoptată și în dreptul continental, în prezent aceasta fiind de actualitate, sub diferite denumiri care îi reflectă esența – adică acordul între acuzare și apărare – în legislațiile penale ale Italiei (*Patteggiamento*), Germaniei (*Verständigung* sau *Absprache*), Franței (*Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité* sau *plaider coupable*), Poloniei, Estoniei ori Republicii Moldova.

Așa cum arătăm, legiuitorul român a introdus această procedură începând cu anul 2014, în procesul de modernizare a legislației române, arătând în expunerea de motive la proiectul Codului de procedură penală că “proiectul noului Cod de procedură penală își păstrează caracterul predominant continental european, (...) dar se introduc o serie de soluții noi, care se concentrează în esență pe facilitarea unui proces de decizie rapid și eficient într-o cauză penală, acordându-se în același timp respectul convenit drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor subiecților procedurii penale.”

Reglementarea acordului de recunoaștere a vinovăției arată, în primul articol dedicat de legiuitor acestei chestiuni, cine sunt titularii acordului, momentul în care se naște posibilitatea încheierii acestuia precum și excluderea expresă a minorilor din rândul persoanelor care pot fi titulari ai unui asemenea acord și care pot beneficia de această procedură caracterizată de o sporită celeritate.

Astfel, în cursul urmăririi penale, după punerea în mișcare a acțiunii penale, inculpatul și procurorul pot încheia un acord, ca urmare a

¹¹⁴ Irina Kuglay, Alexandra Mihaela Sinc, Ministerul Public, Parchetul de pe lângă I.C.C.J., *Acordul de recunoaștere a vinovăției – Studiu*, București, 2014, pag. 7

recunoașterii vinovăției de către inculpat. Din acest prim aliniat se desprind următoarele condiții, pe care le vom numi preliminare, de a căror îndeplinire depinde nașterea momentului de la care procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiată, atât de către procuror, cât și de către inculpat. Observăm așadar că în primul rând este necesar ca urmărirea penală să fie începută în cauză. Este mai apoi necesar, ca și condiție secundă, ca urmărirea penală să fie începută *in personam*, deoarece atunci când urmărirea penală este începută *in rem*, nu poate exista, în cauză, în mod logic, un suspect. Finalmente, cea de a treia condiție constă în punerea în mișcare a acțiunii penale, suspectul dobândind astfel calitatea de inculpat, moment de la care poate avea inițiativa încheierii acordului.

Momentul de la care se naște dreptul inculpatului dar și al procurorului de a propune încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției este momentul punerii în mișcare a acțiunii penale față de suspectul din dosar care dobândește astfel calitatea de inculpat, moment de la care începe să curgă perioada de timp, cu durată variabilă, al cărei aparent punct terminus, așa cum se deduce din exprimarea legiuitorului, este momentul terminării urmăririi penale, chiar dacă acest termen nu este indicat *expressis verbis* de către legiuitor. Având însă în vedere faptul că pe de o parte terminarea urmăririi penale la organul de cercetare penală poate fi urmată de o restituire a cauzei sau de trimiterea acesteia la alt organ de urmărire penală și că, pe de altă parte, alături de inculpat, celălalt titular al acordului de recunoaștere a vinovăției este procurorul care conduce și supraveghează urmărirea penală în cauză, opinăm că punctul terminus la care dreptul de a solicita încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției se stinge este momentul sesizării instanței de judecată prin emiterea rechizitoriului.

Concluzionând cu privire la titulari, vom constata că aceștia sunt, în mod exclusiv, procurorul care conduce și supraveghează ori efectuează personal urmărirea penală în cauza respectivă, pe de o parte, și subiectul pasiv al raportului juridic conflictual de drept procesual penal, adică persoana împotriva căreia a fost pusă în mișcare acțiunea penală, pe de altă parte. În acest sens, considerăm că dată fiind modalitatea de redactare a textului, procurorul ierarhic superior nu poate avea nici inițiativa încheierii unui astfel de acord și nici nu ar putea cere procurorului care

supraveghează și conduce sau efectuează personal urmărirea penală în cauză să încheie un astfel de acord. De asemenea, deși legiuitorul indică în art. 482 lit. i) Cod procedură penală faptul că printre semnăturile obligatorii pe care trebuie să le conțină acordul de recunoaștere a vinovăției este și semnătura avocatului care asistă inculpatul, credem că nici acesta nu este titular al acordului de recunoaștere a vinovăției, neputând avea inițiativa solicitării de a încheia acordul, acest drept fiind un drept procesual personal, care poate fi exercitat doar de către inculpat, în prezența apărătorului ales sau desemnat din oficiu, sens în care semnătura apărătorului reprezintă dovada faptului că inculpatului i-a fost respectat dreptul la apărare și că acesta a beneficiat în cursul acestei proceduri speciale de asistență juridică de specialitate.

Limitele încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior iar efectele acordului de recunoaștere a vinovăției sunt supuse avizului procurorului ierarhic superior. Aceste dispoziții, făcând parte din același articol 478 Cod procedură penală, cuprinse însă în două aliniate diferite – aliniatul 2, respectiv aliniatul 4 – sunt unele care reclamă o analiză atentă, deoarece, credem noi, o exprimare insuficient de clară a legiuitorului naște mai multe ipoteze de lucru. Apare așadar, în mod legitim, întrebarea privitoare la numărul avizelor necesar a fi obținute de procurorul care conduce și supraveghează ori efectuează urmărirea penală în cauză de la procurorul ierarhic superior, pe parcursul desfășurării acestei proceduri. Cele trei soluții avansate până în prezent în practică au la bază tot atâtea viziuni diferite.

Într-o primă abordare, care a fost avută în vedere și la redactarea modelelor de acte procedurale întocmite sub coordonarea Institutului Național al Magistraturii, se opinează că este necesară obținerea unui singur aviz, care presupune redactarea unui proiect de acord de recunoaștere a vinovăției, nesemnat de către părțile acestuia, proiect care va cuprinde toate mențiunile legale și care va fi supus avizului procurorului ierarhic superior celui care conduce și supraveghează ori efectuează urmărirea penală în cauză¹¹⁵. Procurorul ierarhic superior va emite un aviz negativ sau pozitiv, neavând, conform dispozițiilor legale, posibilitatea de a interveni în vreun fel asupra conținutului acordului de recunoaștere a vinovăției.

¹¹⁵ Irina Kuglay, Alexandra Mihaela Sinc, *op. cit.*, pag. 2

În variantă secundă se consideră că norma din aliniatul secund are rolul de a institui regula generală pentru ca aliniatul patru să reprezinte transpunerea acestei reguli. În acest sens se consideră că întregul articol este construit în aceeași tehnică conform căreia primele două aliniate enunță regulile generale ale procedurii pentru ca următoarele două aliniate să transpună aceste norme cu caracter general în etape de procedură și în alte reguli cu caracter special privind dreptul de a iniția acordul, obținerea avizului prealabil, situația cauzelor cu mai mulți inculpați, excluderea minorilor de la aplicarea acestei proceduri. Concluzia ar fi aceea că în cadrul procedurii încheierii acordului între procurorul de caz și inculpat, rolul procurorului ierarhic superior se exercită exclusiv anterior încheierii acestuia. După încheierea acordului, procurorului de caz îi mai revine doar obligația sesizării instanței, potrivit art. 483 Cod procedură penală. Pe cale de consecință, potrivit acestei interpretări, rolul procurorului ierarhic superior nu se va limita la a aviza sau a respinge acordul inițiat de către procurorul de caz, raportându-se la conținutul stabilit de acesta. Atribuția de a stabili limitele acordului revine procurorului ierarhic superior celui de caz, iar acesta din urmă va proceda doar la întocmirea acordului în limitele stabilite de procurorul ierarhic superior¹¹⁶. Așadar, sub aspect procedural, această interpretare presupune următoarele etape:

- procurorul de caz aduce la cunoștința procurorului ierarhic superior intenția lui de a încheia un acord;
- procurorul ierarhic superior avizează propunerea;
- procurorul de caz întocmește acordul, stabilindu-i conținutul în limitele arătate în aviz, și procedează la încheierea acordului cu inculpatul.

În cea de a treia variantă, se opinează, datorită formulării textului legal care arată, pe de o parte, în aliniatul 4, că “limitele (...) se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior” și pe de altă parte, în aliniatul secund al articolului 478 Cod procedură penală, că “efectele” acordului sunt supuse avizului procurorului ierarhic superior, că suntem în prezența a două avize, atât ca acte distincte cât și ca momente cronologice, deoarece presupun o activitate în doi pași, constând în prima fază în stabilirea limitelor acordului de recunoaștere a vinovăției, pe calea emiterii de către procurorul ierarhic

¹¹⁶ Irina Kuglay, Alexandra Mihaela Sinc, *op. cit.*, pag. 6

superior a unui aviz, iar după ce acordul de vinovăție este negociat și redactat, acesta să fie supus din nou, cu privire la efectele pe care le va produce, unui secund aviz al procurorului ierarhic superior. O asemenea variantă o considerăm ca fiind contrară chiar rațiunilor de celeritate care au impus introducerea de către legiuitor a acestei proceduri speciale în dreptul procesual penal pozitiv.

În susținerea acestei opinii credem că trebuie să observăm și așezarea textelor legale, conform căreia mai întâi, în aliniatul 2 al art. 478 Cod procedură penală, se face vorbire despre “efecte” pentru ca mai apoi, în aliniatul 4 al aceluiași articol, să se facă vorbire despre limitele stabilite pe calea avizului “prealabil”. În lumina acestei observații considerăm că în mod necesar se ajunge la aceeași concluzie, conform căreia este vorba de un singur aviz prealabil, deoarece credem că este illogic ca legiuitorul să facă vorbire mai întâi despre efecte, așadar despre ceva posterior, pentru ca mai apoi să exprime în mod clar o cerință prealabilă, deci evident anterioară “efectelor”, cu excepția situației în care acesta a înțeles să se refere la un unic și prealabil aviz al procurorului ierarhic superior.

De altfel, în mod logic, considerăm că deoarece legiuitorul utilizează termenul “limite”, termen care desemnează un punct extrem, o margine, o graniță sau, mai elocvent pentru situația dată, “Punct până la care pot ajunge posibilitățile, facultățile intelectuale, mijloacele etc. cuiva”¹¹⁷, opinăm că odată stabilite limitele acordului prin avizul prealabil, procurorul semnat al acordului fiind obligat să își situeze negocierea între aceste limite, nu ar mai fi necesar un secund aviz cu privire la efectele acordului.

Finalmente, opinăm și că termenul “efecte” este unul impropriu ales de către legiuitor deoarece încheierea propriu-zisă a acordului nu este una care să producă *per se* efecte cu privire la persoana inculpatului, ci doar pronunțarea de către instanța de judecată a unei soluții de admitere a acordului de recunoaștere a vinovăției produce efecte în privința persoanei inculpatului, în temeiul legii.

Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției îl reprezintă recunoașterea comiterii faptei și acceptarea încadrării juridice

¹¹⁷ Academia Română, Institutul de Lingvistică “Torgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009

pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, privind felul și cuantumul pedepsei precum și forma de executare a acesteia. Această abordare exclude practic de la negociere încadrarea juridică a faptei deoarece sintagma “acceptarea” folosită de către legiuitor este una care permite inculpatului doar să accepte sau să refuze încadrarea, cu consecințele care decurg din aceasta constând în posibilitatea sau, după caz, imposibilitatea încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției. Această modalitate de reglementare, este una specifică practic modelului juridic romano-german, caracterizat de un model procesual inchizitorial sau mixt și care rămâne parțial fidel spiritului modelului juridic continental, în care ideea că adevărul judiciar poate face obiectul unei tranzacții apare ca fiind una greșită, contrară tradiției. Opus acestuia, este sistemul de drept anglo-saxon, dominat de modelul sistemelor juridice de tip acuzatorial, unde poate face obiect al negocierii dintre titularii acordului inclusiv încadrarea juridică a faptei ori chiar renunțarea la urmărirea penală pentru anumite fapte¹¹⁸.

Alături de condițiile expuse anterior, pentru a putea fi inițiată procedura privitoare la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, legiuitorul indică în articolul 480 Cod procedură penală, intitulat chiar “condițiile încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției”, că acordul se poate încheia numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 7 ani. De asemenea, arată legiuitorul că acordul de recunoaștere a vinovăției se încheie atunci când, din probele administrate, rezultă suficiente date cu privire la existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și cu privire la vinovăția inculpatului, instituind și regula imperativă conform căreia la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției asistența juridică este obligatorie. Este de observat că inițial, în forma proiectului de Cod de procedură penală, transmisă de către Ministerul Justiției către Parlament, infracțiunile pentru care putea fi încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției erau doar cele ale căror maxim special al pedepsei era de până la 5 ani sau alternativ cu amenda și că de asemenea era prevăzută o reducere obligatorie a limitelor de pedeapsă, cu o treime în cazul pedepsei

¹¹⁸ Susan Ehrhard-Dietzel, *The Use of Life and Death as Tools in Plea Bargaining* in Criminal Justice Review, March 2012, vol. 37 no. 1 89-109

închisorii, respectiv cu o pătrime în cazul pedepsei amenzii, similar procedurii privind recunoașterea vinovăției din art. 320¹ din Vechiul Cod de procedură penală și corespunzător reglementării cuprinse în actualul Cod de procedură penală la art. 374 alin. 4 coroborate cu dispozițiile art. 396 alin. 10 din același act normativ. În cursul procedurilor parlamentare de adoptare a legii aceste dispoziții au fost însă înlăturate, formei finale a actului normativ lipsindu-i aceste prevederi care cel puțin în raport de quantumul maxim al pedepsei erau similare celor din legislația franceză.

Acordul se încheie în mod obligatoriu în formă scrisă, corespunzător principiului conform căruia actele de urmărire penală se efectuează în scris. În privința conținutului propriu-zis al acordului de recunoaștere a vinovăției legiuitorul arată în articolul 482 Cod procedură penală care sunt elementele obligatorii pe care acesta le va cuprinde: a) data și locul încheierii; b) numele, prenumele și calitatea celor între care se încheie; c) date privitoare la persoana inculpatului, prevăzute la art. 107 alin. (1); d) descrierea faptei ce formează obiectul acordului; e) încadrarea juridică a faptei și pedeapsa prevăzută de lege; f) probele și mijloacele de probă; g) declarația expresă a inculpatului prin care recunoaște comiterea faptei și acceptă încadrarea juridică pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală; h) felul și quantumul, precum și forma de executare a pedepsei ori soluția de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat; i) semnăturile procurorului, ale inculpatului și ale avocatului.

Ultimul act pe care procurorul îl face, în calitate de titular al acordului de recunoaștere a vinovăției, este să sesizeze instanța de judecată, cu solicitarea de admitere a acordului, înaintând acesteia acordul de recunoaștere a vinovăției însoțit de dosarul de urmărire penală, competența revenind instanței care ar urma să judece cauza în fond.

În situația în care se încheie acordul numai cu privire la unele dintre fapte sau numai cu privire la unii dintre inculpați, iar pentru celelalte fapte sau inculpați se dispune trimiterea în judecată, sesizarea instanței se face separat. Procurorul înaintează instanței numai actele de urmărire penală care se referă la faptele și persoanele care au făcut obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției. În situația în care,

conform dispozițiilor art. 23 alin. 1 Cod procedură penală, inculpatul, partea civilă și, atunci când este cazul, partea responsabilă civilmente, au încheiat o tranzacție sau un acord de mediere, procurorul va înainta instanței și tranzacția sau acordul de mediere astfel încheiate.

În măsura în care acordului de recunoaștere a vinovăției îi lipsește vreuna dintre mențiunile obligatorii sau dacă nu au fost respectate celelalte condiții arătate de către prevederile art. 482 și 483 Cod procedură penală, instanța sesizată va dispune acoperirea omisiunilor în termen de cel mult cinci zile, sesizând în acest sens conducătorul parchetului care a emis acordul. Având în vedere că norma procedurală nu prevede vreo sancțiune în cazul în care omisiunile nu sunt complinite în termenul prevăzut, considerăm că această normă are un caracter de recomandare, fiind, în mod practic, lipsită de eficiență în stabilirea unui termen precis, sens în care probabil va fi avută în vedere doar în măsura în care condițiile specifice activității din cadrul Ministerului Public vor putea permite respectarea acestui termen.

Instanța investită cu judecarea cauzei, analizând acordul, pronunță una dintre următoarele soluții:

a) admite acordul de recunoaștere a vinovăției și dispune după caz *condamnarea*, dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat sau *renunțarea la aplicarea pedepsei* dacă aceasta constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 80-82 din Codul penal, ori *amânarea aplicării pedepsei* în măsura în care instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 83-90 din Codul penal. În orice caz, soluția pronunțată nu poate crea pentru inculpat o situație mai grea decât cea asupra căreia s-a ajuns la un acord, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480-482 Cod procedură penală cu privire la toate faptele reținute în sarcina inculpatului, care au făcut obiectul acordului;

b) respinge acordul de recunoaștere a vinovăției și trimite dosarul procurorului în vederea continuării urmăririi penale, dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480-482 Cod procedură penală, cu privire la toate faptele care au făcut obiectul acordului

și care au fost reținute în sarcina inculpatului, sau dacă apreciază că soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat este nejustificat de blândă în raport cu gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului.

În condițiile în care instanța a fost investită cu judecarea unei cereri de admitere a acordurilor încheiate cu mai mulți inculpați din aceeași cauză, aceasta poate admite acordul de recunoaștere a vinovăției numai cu privire la unii dintre inculpați, respingându-l în privința celorlalți. Atunci când respinge acordul de recunoaștere a vinovăției, instanța se pronunță din oficiu cu privire la starea de arest a inculpaților, în situația în care există astfel de inculpați față de care a fost luată măsura preventivă a arestului.

În situația în care, în cursul urmăririi penale față de inculpat s-a luat măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune sau s-a dispus înlocuirea unei alte măsuri preventive cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune și inculpatul este condamnat la pedeapsa amenzii, instanța dispune plata acesteia din cauțiune, potrivit dispozițiilor art. 217 Cod procedură penală, care arată în alin. 5) că restituirea integrală a cauțiunii este posibilă dacă nu s-a dispus prin hotărâre plata, din cuantumul acesteia, a despăgubirilor bănești acordate pentru repararea pagubelor cauzate de infracțiune, a cheltuielilor judiciare sau a amenzii. De asemenea tot prin aceeași hotărâre instanța se pronunță și asupra cheltuielilor judiciare. Nu în ultimul rând dispozițiile art. 399 Cod procedură penală privitoare la măsurile preventive se aplică și în situația judecării cererii de admitere a acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța investită fiind obligată să se pronunțe prin hotărârea de admitere a acordului și cu privire la acesteia, hotărârea fiind executorie.

Sentința cuprinde în mod obligatoriu: ziua, luna, anul și denumirea instanței, mențiunea dacă ședința a fost sau nu publică, numele și prenumele judecătorilor, procurorului și greșierului, numele și prenumele părților, avocaților și ale celorlalte persoane care participă în proces și care au fost prezente la judecată, precum și ale celor care au lipsit, cu arătarea calității lor procesuale și cu mențiunea privitoare la îndeplinirea procedurii, fapta sau faptele pentru care inculpatul a încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției și încadrarea juridică a acesteia/ acestora, cererile de orice natură formulate de procuror și

de inculpat, concluziile procurorului și ale inculpatului, prin apărător, măsurile luate în cursul ședinței și de asemenea mențiunile prevăzute în art. 403 și 404 Cod procedură penală.

Având în vedere exigențele specifice dreptului continental și sistemelor de drept romano-germanice precum și necesitatea evitării situației în care o persoană să fie declarată vinovată doar pe baza propriei sale declarații, în dreptul țărilor europene care au inclus astfel de proceduri vizând încheierea unei tranzacții de vinovăție în cadrul procedurilor penale, au fost adoptate diverse sisteme de garanții. Aceste tipuri de garanții au fost orientate în două direcții principale, în funcție de opțiunea legiuitorului care a adoptat și adaptat instituția în sistemul său de drept. Astfel, pe de o parte, corespunzător dreptului procesual penal italian, s-a avut în vedere o soluție conform căreia judecătorul nu îl va declara vinovat pe inculpat, motivat de aceea că magistratul nu a realizat o analiză a probelor ca urmare a administrării acestora în fața instanței și mai ales ca urmare a lipsei dezbaterii contradictorii de către părți a probelor în fața judecătorului, acesta urmând doar să ia act de pedeapsa convenită între procuror și inculpat, pentru a oferi acestuia din urmă autoritatea de lucru judecat în aplicarea principiului *ne bis in idem*. Pe de altă parte, s-a stabilit în alte sisteme de drept romano-germanice ca înțelegerea părților, procuror și inculpat, să poată avea loc doar în condițiile existenței probelor de vinovăție¹¹⁹. Acest sistem, spre exemplu, este specific dreptului procesual penal francez. Această din urmă soluție este cea adoptată și de către legiuitorul român. Astfel, așa cum dispune art. 480 alin. 2 Cod procedură penală, acordul de recunoaștere a vinovăției „se încheie atunci când, din probele administrate, rezultă suficiente date cu privire la existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și cu privire la vinovăția inculpatului”. Tot în considerarea garanțiilor la care făceam anterior referire, teza finală a aliniatului mai-sus indicat dispune și faptul că „La încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, asistența juridică este obligatorie.”

Privitor la soluționarea laturii civile a cauzei, legiuitorul distinge între două ipoteze. În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a

¹¹⁹ Vanessa Perrocheau, *La composition pénale et la comparution sur reconnaissance de culpabilité: quelles limites à l'omnipotence du parquet ?* Droit et société 2010/1 (n° 74), pag. 56

vinovăției și între părți s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, va lua act de aceasta prin sentință, fiind obligatoriu pentru procuror, așa cum arătam, ca în cazul în care există o tranzacție sau un acord încheiat între inculpat și partea vătămată, documentele în cauză să fie transmise instanței sesizate cu judecarea cererii privind admiterea acordului de recunoaștere a vinovăției.

În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă. În această situație, hotărârea prin care s-a admis acordul de recunoaștere a vinovăției nu are autoritate de lucru judecat asupra întinderii prejudiciului în fața instanței civile.

Privitor la calea de atac împotriva sentinței pronunțate potrivit legii de instanța sesizată, este de observat că legiuitorul pune la îndemâna titularilor acordului de recunoaștere a vinovăției – procurorul, respectiv inculpatul – calea de atac ordinară a apelului, dispunând că aceștia pot declara apel în termen de 10 zile de la comunicare, menținând deci termenul comun de exercitare a apelului. Împotriva sentinței prin care acordul de recunoaștere a fost admis se poate declara apel numai cu privire la felul și cuantumul pedepsei ori la forma de executare a acesteia. La soluționarea apelului se citează inculpatul. Instanța de apel pronunță una dintre următoarele trei soluții:

a) respinge apelul, menținând hotărârea atacată, dacă apelul este tardiv sau inadmisibil ori nefondat;

b) admite apelul, desființează sentința prin care acordul de recunoaștere a fost admis numai cu privire la felul și cuantumul pedepsei sau la forma de executare a acesteia și pronunță o nouă hotărâre, procedând potrivit art. 485 alin. (1) lit. a), care se aplică în mod corespunzător;

c) admite apelul, desființează sentința prin care acordul de recunoaștere a fost respins, admite acordul de recunoaștere a vinovăției, dispozițiile art. 485 alin. (1) lit. a) și art. 486 aplicându-se în mod corespunzător.

O problemă deosebită, credem noi, se ridică în situația în care inculpatul solicită încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției iar procurorul nu este acord cu acesta.

Într-o atare situație după ce inculpatul formulează în scris o asemenea cerere, ori o exprimă verbal, ea fiind consemnată prin intermediul unui proces-verbal de către organul de urmărire penală, procurorul se va pronunța prin ordonanță având în vedere dispozițiile art. 286 Cod procedură penală care în aliniatul prim arată că „Procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, dacă legea nu prevede altfel.” În măsura în care dispozițiile privitoare la acordul de recunoaștere a vinovăției nu prevăd în mod expres modalitatea prin care procurorul se pronunță cu privire la o cerere vizând încheierea acestuia considerăm că în cauză trebuie să facem aplicarea dispozițiilor precitate, ele constituind dreptul comun în materie, aplicabil în lipsa vreunei dispoziții contrare.

Împotriva ordonanței de respingere a cererii formulate de inculpat privind încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, opinăm că acesta va putea exercita mijlocul pus la îndemână de legiuitor prin dispozițiile art. 336 Cod procedură penală care arată în aliniatul 1 că „Orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime”. Privitor la procedura de urmat, cuprinsul aliniatului 2 indică faptul că „Plângerea se adresează procurorului care supraveghează activitatea organului de cercetare penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de cercetare penală.” Având însă în vedere că în conformitate cu dispozițiile art. 478 Cod procedură penală singurul titular al acordului, din perspectiva organului de urmărire penală, este procurorul care conduce și supraveghează ori efectuează personal urmărirea penală în cauză, considerăm, în acord și cu alți autori, că „cenzurând ordonanța prin care procurorul respinge cererea de încheiere a acordului, conducătorul parchetului este îndreptățit să se raporteze numai la legalitatea motivelor pe care se întemeiază respingerea, fără a putea cenzura aspecte de oportunitate ale încheierii acordului.”¹²⁰ Așadar, credem noi, că în măsura în care procurorul „titular” de caz nu dorește încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției, un asemenea acord nu va putea fi încheiat, acesta fiind singurul care poate decide cu privire la oportunitatea încheierii acordului, opinie care nu poate fi îngădită sau infirmată de către procurorul ierarhic superior, indiferent de considerentele, temeinice sau nu, care stau la baza respingerii cererii

¹²⁰ Irina Kuglay, Alexandra Mihaela Sinc, *op. cit.* pag. 10.

inculpatului de către procurorul care conduce și supraveghează urmărirea penală ori o efectuează personal.

Concluzionând, putem afirma că legislația penală și procesul penală intrată în vigoare la 1 februarie 2014 aduce cu sine o serie de instituții noi, notabile, acordul de recunoaștere a vinovăției fiind una dintre acestea.

Măsura eficienței din punct de vedere al politicilor penale ale statului român este una care rămâne a fi evaluată, timpul scurt care a trecut de la momentul intrării în vigoare a acestei proceduri fiind unul certamente insuficient pentru a putea oferi o imagine coerentă, de ansamblu, a modului în care sistemul românesc de justiție împreună cu actanții săi au recepționat această procedură specială și alternativă, larg îmbrățișată de un număr semnificativ de țări dezvoltate și nu numai¹²¹. Văzând de asemenea și larga utilizare a procedurii privind judecata simplificată în cazul recunoașterii vinovăției, introdusă în Codul de procedură penală anterior la articolul 320¹, considerăm că această procedură va fi, pe măsura trecerii timpului, utilizată într-un număr tot mai mare de dosare, cu efectul pe termen mediu și lung al unei semnificative degrevări a instanțelor de judecată, ceea ce va reprezenta un efect binevenit cel puțin din perspectiva supraîncărcării judecătorilor cu un volum excesiv de dosare, astfel că întrevedem, în acest context, speranțe legitime vizând îmbunătățirea calității actului de justiție, ca urmare a scăderii numărului de dosare alocate spre judecare fiecărui magistrat judecător.

Privitor la modul concret în care practica va recepționa și utiliza această procedură precum și pentru analiza efectelor pe care ea le va avea asupra modului de desfășurare a actului de justiție, considerăm că misiunea noastră nu se oprește aici, o analiză a jurisprudenței și doctrinei fiind necesară după trecerea unei perioade suficiente de timp care să aibă aptitudinea de a fi relevantă din această perspectivă, noutatea acestei proceduri reclamând o sistematică și susținută observare atât doctrinară cât și jurisprudențială a acestei instituții în ansamblul reglementărilor procesual penale din România.

¹²¹ Sistemul juridic din Republica Centrafricană cunoaște un număr ridicat de dosare având ca obiect „vrăjitoria” (sic!) care se finalizează în mod uzual cu acorduri de recunoaștere a vinovăției, pentru evitarea pedepselor ridicate pe care o astfel de acuzație le comportă.